

MİLLET

Millet tanımı 1789 Fransız ihtilâlinden sonra yapılmaya başlandı. Aslında Fransız ihtilâli başlangıçta Paris sokaklarında yatan on binlerce evsiz ve işsiz yaptıği bir harekettir.

Tarihçiler ve sosyologlar Fransız Devriminin sebeplerini üç kısımda incelerler. Fikri, sosyal ve ekonomik nedenleri olduğunu söylerler. Doğrudur. Ancak, İhtilâl Bastil hapishanesi basılarak mahpusların dışarı çıkartılmasıyla başlatıldı. Bir süre sonra her düzeni yıkan ve yerine yenisini yaratamayan bir hale dönüştü. Bütün bunlar ihtilâlde sosyal ve ekonomik sebeplerin fikri nedenlerden daha ağır bastığını gösterir. Devrim ,ancak, uzun bir süreden sonra kabuk değıştirdi.

Başlangıç sebebi farklı bile olsa ihtilâl o dönemdeki düzenin taşlarını yerinden oynatmıştır. Bu oynama bir süre sonra yeni tanımların oluşmasını sağlamıştır. Daha yerinde bir deyimle, var olan yapıya yeni bir isim verilmiştir. Çünkü ayrı milletler var olmasaydı, insanlara siz bir milletsiniz denilerek her şey bir anda nasıl değıştirilebilirdi.

Türklerde millet tarifini en geniş anlamıyla büyük düşünür Gökalp yapmıştır. Gökalp'e göre millet; aynı dili konuşan, aynı terbiyeyi gören ve aynı ahlâki, dini, bedii ülkülere bağlanan insanların meydana getirdiği cemiyettir. Kısaca; harsları ve dinleri bir olanlardır.

Aslında sosyolojik açıdan tam bir millet tarifi yapmak zor. Nitekim ünlü Türkçü düşünür Gökalp'in tanımı Türkler dahil birçok millete uyarlandığında bazı aksaklıklar görülüyor. Gökalp'e göre insanların milliyetini tayin eden soyları değıldir. Terbiyeleri, dilleri ve harslarıdır.

İlk bakışta doğru gibi görünen bu tanımda, dünyadaki mevcut durum irdelendiğinde bazı eksiklikler görülmektedir. Meselâ soy bilinci, milleti meydana getiren unsurlardan birisidir. Ama tek şart değıldir. Eğer soy şuuru olmasaydı, 1500 lü yıllardan itibaren birbirinden kopmuş ve başka şartlar altında yaşamış Türkler, bugün birbirlerini nasıl kardeş görebilirlerdi.

Ziya Gökalp, Türklerin tarihi şahsiyetlerinden Yunus Emre'yi, Mevlâna Celaledini Rumi'yi, İbni Sina'yı –her Türk gibi- övmektedir. Ama bu üç mümtaz şahsiyetin kullandığı dil farklıdır. Hattâ yorumları arasında da fark vardır. O halde dil, milleti meydana getiren unsurlardan bir tanesidir. Ama tek şart değıldir.

Bundan yaklaşık bir asır önce Gaspıralı İsmail “dilde, işte, fikirde birlik” çağrısı yapmıştır. Eğer Gökalp'in dediği gibi milletin tanımı; terbiyeleri, dilleri ve harsları bir olan insanlar topluluğu olsaydı, Gaspıralı böyle bir çağrıda bulunma ihtiyacını duyar mıydı?

Türkler tarih boyunca en geniş coğrafyaya yayılmış ve gittikleri yerlerde hükmeden olmuş bir millettir. Bir Fransız'ın, bir İngiliz'in vb. 2.000 yıl önceki atası aynı topraklar üzerinde yaşamıştır. Ama Makedonya'daki bir Türkün 2.000 yıl önceki atası belki Altay dağlarının eteklerinde, belki Sibiry'a'daki Baykal gölü civarında, belki Kazan'da, belki Cezayir'de, belki İsfahan'da, belki Delhi'de, belki Kahire'de yaşamıştır.

Dolayısıyla atalarının herbiri farklı yerlerde, değışik millet ve kültürlerle bir arada yaşamış olabilir. Yaşadıkları ortamlar, Türklerin anlayışları ve dilleri üzerinde etki yapmıştır. Nitekim bu faklılığın yansımalarını, Türklerin dünyanın çok çeşitli bölgelerinde meydana getirdikleri mimari eserlerde görebiliriz.

Kısaca anlatmaya çalıştığımız bütün bunlar gösteriyor ki; Türkler için yapılacak millet tarifi klasik tanımlarla ifade edilemez.

Dünyada Türkler kadar boy isimleri çok olan, kurdukları devletlerin adları birbirinden çok farklı olan başka bir millet yoktur. Peki, Türkleri geçmişten bugüne bağlayan özellikler nelerdir. Büyük Hun Türklerinin ünlü lideri Mete, Avrupa Hun Türklerinin önderi Atilla, Kuzey Çin'deki Tabgaç Türklerinin liderlerinden Topa Tao, Malazgirt kahramanı Alpaslan, Osmanlı İmparatorluğunun kurucusu Osman Bey, Türkiye Cumhuriyetini kuran Atatürk arasında nasıl bir bağ vardı.

İşte bütün bu boyların ve önderlerin ortak özelliklerinden bazıları şunlardı:

Yüksek onur, Sözü'nün eri olma, İrkçılık yokluğu, Çevresindekilere hizmet arzusu, Maddi ve manevi sağlamlık, Bağımsızlık isteğı, Gözü peklik, Üste kesin itaat, Gerektiğinde

Yazıların bütün hakları *İsmail Hakkı Küpçü*'ye aittir

www.ihkupcu.com

kendisinin ve düşmanının canını hiçe sayma, Mağdurlara karşı merhamet ve acıma, İhanet edenlere karşı acımasızlık.

Sosyologlar toplumların tarih boyunca dört merhaleden geçtiklerini savunurlar.

1. Aşiret (ilkel ve göçebe toplum)
2. Kavim (akrabalığa dayanan toplum)
3. Ümmet (ortak bir dine sahip olan toplum)
4. Millet (fertlerin birbirlerine kültürle bağlandığı toplum)

Bu irdelemeyi dikkatle inceleyelim. Bilinen ve belgelere dayanan tarihte yaşamış önemli milletlerin seyir defterleri ile karşılaştıralım. Tek tek milletler düşünüldüğünde bu aşamalardan geçildiğini iddia edebilmek için çok zorlama ve tevil gerektiren genellemeler yapmak lâzımdır.

Toplumların yaşadıkları iddia edilen aşamaların sonuncusu olarak “millet” deniliyor. Ama küreselleşen dünyamızda bir sonraki merhale nedir. Küreselleşme Avrupa kıtasında farklı, gelişmekte olan ülkelerde farklı yorumlanıyor. Avrupa’da birbirine tarih boyunca düşman olmuş milletler birleşerek ortak bir kültür meydana getirmeye çalışıyor. Ancak aynı Avrupalılar diğer bölgelerdeki etnik ve dini farklılıkları ayrıştırarak küçük milletler oluşturmaya çalışıyor. Kendileri için son aşama olarak “ümmet” benzeri bir yapıyı düşünürlerken, diğerlerine etnik ve dini yorumlama farklılıklarına dayanan “dar kapsamlı millet” olmayı tavsiye ediyorlar.

Türklerin millet anlayışı farklıdır. Türklerdeki hoşgörü, olayları yorumlamada “biz” ve “öteki” kavramlarını reddetmiştir. Türkler en çok imparatorluk kuran millettir. Egemenlikleri altındaki halkları barış ve huzur içerisinde yaşatabildikleri için imparatorlukları uzun süreli olmuştur. Eğer Türklerdeki imparatorluk kurma eğilimi sadece kahramanlık anlayışına dayansaydı üstünlükleri kısa sürerdi. Türkler kahramanlık duygusunu; çevresindekilere hizmet etme, barış ve huzuru sağlama isteğiyle birleştirdiler. Bu durum Türklerde asil bir duygu ve haklı bir gurur oluşturmuştur.

Türlere düşmanlık beslemeye çalışanlara Fransız Türkolog Jean Paul Roux şöyle cevap veriyor.” Düşmanları, Türklerin bağınaz olduklarını söylerler. Bu, Yunanlılar ve Ermenilerin bugün hâlâ belirgin bir kötü niyetle sürdürdükleri Türk aleyhtar propagandanın en değişmez ve eski konularından biridir. Türklerin tarihe geçmiş bağınazlık örnekleri, ancak, nadiren, kendiliğinden gelişmiş olaylardır. Taocular(Çin’de), Hıristiyanlar ve Müslümanlar, Türklerin kendilerine verdikleri ödünlerden, sağlanan kolaylıklardan yararlanarak, kendilerini zorbalıklarını uygulamaya yetkili sandılar. Sonunda tabii ki suçlanan Türkler oldu.”

Poux’a göre “Kimi zaman bazı halklar, Türkler tarafından ezilmiş olduklarını söylemişlerdir. Ama, Türkler, daha çok egemenlikleri altındaki halklara olağanüstü parlak dönemler yaşatmışlardır.”

Sözün özü: Hoşgörülü imparatorlar anlayışlılara adaletle davranırlar

İsmail Hakkı Kıpçü
kupcu@ihkupcu.com